

Pomagajmo revnim šolskim otrokom!

Obletnica smrti škofa Antona Martina Slomškega, ki se je slovesno obhajala v vseh dolah Jugoslavije, je postavila mladini pred oči podobo Slomškega kot velikega ljubitelja, učitelja in vzgojitelja slovenske mladine. Šolarji in dijaki so si vtisnili v spomin in srce sliko moža, ki je vzor vsestranske krepkosti in požrtvovalne ljubezni do Boga in Cerkev, naroda in domovine. Obletnica Slomškova — bodisi njegove smrti (24. septembra 1862) ali njegovega rojstva (26. novembra 1800) — pa se ne tiče samo mladine, marveč tudi odraslih. Slomšek je s svojim naukom in s svojim delom med našim ljudstvom neumrljivo živeči pridigar dolžnosti do šole in do šolskih otrok. Slomšek je mladino zbiral okoli sebe, jo učil, zanjo pisal knjige, sestavljal pesmi, ji oskrboval šole. Stori pa je za mladino še več. Podpiral jo je gmotno ter skrbel zanjo kot oče, ki oskrbuje otroke s hrano, obleko in vsem za življenje potrebnim. Tudi ta stran Slomškove ljubezni do mladine se ne sme pozabiti, marveč mora nam vsem biti v spomin in pobudo, da storimo zlasti v tako težkih časih, kot so sedanj, tudi v gmotnem oziru za šolsko mladino vse, kar je potrebno.

Bližajo se hladni jesenski in še hladnejši zimski dnevi. Z njimi se bliža za mnoge otroke zlasti v podeželju trpljenje radi pomanjkanja hrane in obleke. To velja posebno še za kraje, kjer morajo otroci prehoditi dolgo pot, preden pridejo v šolo. Če so starši imovitejši, dačo otrokom pred odhodom v šolo dober za-

jutrn in s seboj izdatno malico, da se v odmorih okrepčajo. Ubožni starši pa ne morejo dati otrokom ne zadostnega jututrnka ne kakšne malice, ki bi bila vredna takšnega imena. V vinorodnih krajih ponekod nadomeščajo mošt, vino ali celo žganje zdrav in tečen zajutrnk. Slabo hranjeni otroci, ki v hladnem času navadno tudi še prezebajo, ne morejo slediti pouku in tako zaostajajo. Izkustveno je dokazano, da je šolski napredek tesno povezan z zadostno in pravilno prehrano mladine in od nje odvisen. Tako je to vprašanje ne samo vprašanje telesnega zdravja in razvoja mladine, marveč tudi učnega in vzgojnega napredka mladine.

K rešenju tega perečega vprašanja dosti pomagajo šolske kuhinje. Ta ustanova je tudi v naši ožji domovini znana, vendar pa ni tako razširjena, kakor bi zaslužila po svojem namenu. V šolskem letu 1938/39 je bilo po izkazu statistike v Sloveniji 112 šolskih kuhinj. Organizirane so bile različno. Nekatere so dajale otrokom samo malico, druge poleg zajutrnka tudi malico in večerjo, nekatere samo obed, druge zajutrnk in obed. Povprečno so obratovalle štiri in pol meseca: v pozni jeseni in pozimi. V tej dobi so izdajale povprečno dnevno 1272 zajutrkov (mleko, kruh, čaj), 4147 obedov, 2143 malic (kruh, mleko, čaj) in 191 večerij. Dnevno je bilo izdanih 7753 obrokov hrane, in sicer 5253 otrokom. V vsem obratovalnem času je torej bilo izdanih 736 tisoč 535 obrokov. Stroškov s prehrano otrok so imele te kuhinje, odkar obstojajo, 1.830.587

dinarjev. Podpore so te kuhinje prejemale v denarju od banovinske uprave, občin, raznih društev in zasebnikov, v naturalijah (v blagu) pa od zasebnikov.

Šolske kuhinje so torej mnogo dobrega storile za revno šolsko mladino. Toda premalo jih je in tiste, ki poslujejo, nimajo dovolj sredstev. To spoznanje je sedanjega prosvetnega ministra, voditelja slovenskega naroda dr. Antona Korošca nagnilo k temu, da je izdal odredbo o ustanavljanju šolskih kuhinj s pozivom, da zaščitimo šolske otroke pred gladovanjem. K sodelovanju se vabijo banovinske uprave, občine, odbori Jugoslovanske zveze za zaščito otrok, pomladek Rdečega križa, ženska, dobrodelna in socialna društva. Pobuda voditelja našega naroda je izšla iz spoznanja globoke socialne potrebe, ki je v sedanjem času še bolj pereča, kot je bila prej. Širi se storišstvo in z njim pomanjkanje, ki udarja otroke mnogo huje kot starejše. Ne pustimo otrok stradati! Gre za bodočnost našega naroda. Šolske kuhinje povsod, kjer so potrebne! Poleg banovinske uprave, ki bo gotovo storila vse, kar more, naj občine krepko podprejo ustanovitev in poslovanje teh ustanov, ker s tem delujejo v dobro potomstvu lastnih občanarjev. Kličemo pa tudi vsa dobrodelna društva, osobito članice Marijinih družb in Dekliških krožkov k sodelovanju pri velikem delu obrambe slovenskih otrok pred gladovanjem in zmrzovanjem.

Vse za našo mladino!

Ing. Wenko Boris:

Živinoreja v Solčavi

Trdo je delo solčavskega kmeta

Ena najlepših točk naše Slovenije je prekrasna Logarska dolina s slapom Savinje in planinskimi Okrešljem.

Logarska dolina je vsaj po imenu vsakomur znana. Malokdo pa ve, da se imenuje občina in župnija, v kateri se nahaja, Solčava. Ta razsežna občina, sredi gorskih orjakov Savinjskih planin, je svet zase. Daleč proč od obljudenih krajev živi svoje lastno življenje. Zemlja je le redko naseljena. Saj je velik del površine nerodovit gorski svet, skalovje. Ostanek je večidel gozd, ki je pač glavno bogastvo teh krajev. Obdelane zemlje je le malo. Saj je dolina ozka, obronki hribov pa tudi ne nudijo prevelike možnosti za poljedelstvo. Podnebje je hladno in pogosto tudi deževno, zime so dolge. Gorske kmetije v Solčavi žanjejo šele septembra. V hladnih poletjih je nevarnost, da pšenica sploh ne dozori. Zgodi se tudi, da zgodnji jesenski sneg s svojo belo odejo pokrije nepožeto žito, kmetov kruh. Tako po žetvi, v septembru, morajo kmetje že tudi sejati ozimino. Tako je mesec september najhujši mesec dela za gorskega kmeta.

Trdo je kmečko delo solčavskega kmeta. Toda prelepa je tudi narava in velike ter ponesne so kmetije, ki kraljujejo na posameznih vrhovih, daleč druga od druge. Iznajdljiv je gorski kmet in spreten. Vsak je sam tesar, kovač, žagar, mlinar. Saj ne more drugam po obrtnika. Vodno silo si zna spretno ukrotiti za svoje stroje. Na vodni pogon se melje žito, se reže les, seka smrečje za steljo, se mlati, žaga in tudi cepi drva. So kmetije, ki na vodni pogon vozijo gnoj na njivo in pridelke domov. Mnogi so tudi uredili lastne elektrarne. Stroj za cepljenje drv je iznajdba solčavskih kmetov in ga drugje še nisem našel.

Solčavska živinoreja do osnivanja mariborske oblasti

Na gorskih obronkih in ravneh so dobri travniki in pašniki, ki so osnova za razvoj

solčavske živinoreje. Tu zraste trdna in zdrava živina v najpriprostejših naravnih razmerah. Pogosto se tele rodi na planini in gospodar izve za to šele zvečer, ko kravo pogreša in jo gre iskat. Ta živina ne pozna mehkužne razvajenosti kakor jo najdemo v ravninskih hlevih. Glavne živinorejske panoge so govedoreja in ovčarstvo. Tu je najboljši okoliš slovenske ovčje pasme, ki je znana pod imenom solčavsko-jezerska ovca. V Solčavi najdemo še tudi prvotno domačo svinjo naših krajev, ki je črne barve in se pase vse poletje po visokih planinah. Tudi ta je trdna in ne pozna bolezni.

Goveja živina, ki jo goji solčavski kmet že od pamtiveka, je naša domačegrudna bela slovenska živina, ki jo po nepotrebnem včasih imenujejo tudi marijadvorsko.

V Solčavi so dani vsi naravni pogoji za uspešno živinorejo, pa tudi kmet je izobražen in dovteten kakor le redkokje v dolini. To so že zdavnaj poznali živinorejski strokovnjaki, zlasti še pred veliko vojno deželni živinorejski nadzornik Jelovšek in njegov takratni asistent Zupanc. Oba sta neštokrat obiskala te kmete, jim svetovala in jih dramila. Po nizkih cenah so semkaj leto za letom uvažali plemensko živino bele pasme iz najboljših gornještajerskih rej in tako počasi ustvarili v Solčavi dobro živinorejo.

Novi časi — nove potrebe

Po vojni je mariborska oblast, čije kmetijski oddelek je vodil ing. Zidanšek skupno z živinorejskim referentom Zupancem Martinom, pridno kupovala plemenske bika v Solčavi in jih dodelila širom spodnje Štajerske. Ti biki so se v dobrih rokah odlično razvili.

Toda prišli so novi časi. Nastopila je moderna reja, ki je zahtevala plemensko odbiro po točnem sistemu: selekcijo, rodovno knjigovodstvo in molzno kontrolo. In tedaj je Solčava zaspala in pričela umirati. Nikdo ni več

kupil plemenjakov v teh krajih, nobenih prispevkov ni več bilo.

Solčava je razumela klic časa

Ko sem prišel ob koncu leta 1935. kot okrajni kmetijski referent v Gornjigrad, kamor spada tudi Solčava, sem našel v okraju že tri selekcijske edinice. Obstojala je tudi zamisel za osnivanje dveh nadaljnjih. Toda na Solčavo ni nikdo mislil, ker so bile stvarne in navidezne ovire prevelike. Toda kmalu se mi je posrečilo navezati strokovne stike s par mlajšimi gospodarji. Njihov napredkaželjni duh mi je dal pogum, da sem 23. maja 1937 sklical sestanek kmetovalcev v Solčavi, kjer sem jim predaval o bistvu in pomenu plemenske odbire. Našel sem odziv. Osnovali smo takoj pripravljalni odbor, v katerem so bili Logar kot predsednik, Mecsenik kot tajnik in blagajnik ter še Robanov France. S 1. junijem je začelo osem posestnikov z molzno kontrolo. Dne 16. in 17. septembra pa smo sprejemali krave in našli pri osmih članih 29 krav, ki smo jih sprejeli vse v knjigo A. Knjige B vobče nismo osnovali, ker želimo, da bo Solčava rejski center, kjer se naj drugi kraji zalagajo s plemensko živino.

Dne 25. marca 1938 je bil ustanovni občni zbor. Dosedanji pripravljalni odbor je postal stalni društveni odbor, ki še danes vodi društvo. Pritegnila se je še mlada učiteljica Tonica Antloga kot tajnica. Ona vodi tajniške in rodovniške posle in tudi del molzne preizkušnje še vedno pridno in požrtvovalno.

Društvo po dveletnem delu

Društvo ima danes za seboj že dve polni leti dela. Brez pretiravanja lahko rečem, da je bilo delo uspešno. Molzni zaključki so odstotni, dasi molznost v teh trdih razmerah ni visoka. Dodeljeni plemenjaki so zapustili precej dobrega naraščaja. Zlasti so Solčavčani takoj zopet pričeli z vzrejo plemenjakov in pri tem so dosegli naravnost odlične uspehe. Že leta 1939. sta bila prodana dva dobra

bikca, a leta 1940. je Solčava očarala ves svet na plemenskem sejmu v Šmartnem ob Paki dne 8. maja, ko je postavila osem bikcev, ki so bili vsi dobro prodani in so bile prave bitke za nekatere izmed njih. Značilno je, da je večina teh bikcev, ki jih je vzredilo to mlado društvo, bila prodana za rodovniške plemenjake raznim mnogo starejšim edinicam. S tem plemenskim sejmom je društvo Solčava položilo svoj zrelostni izpit.

Na zadnji razstavi, dne 27. septembra, so bili 3 rodovniški plemenjaki, dalje 35 krav, 1 mlada krava, 2 telci, 5 bikcev, 2 telički in 3 teleta. Živina na prvi pogled ni bila bleščača, krave so majhne, ne zelo rejene, kuštrave od planinske paše. Toda, če smo jih bliže pogledali, smo videli široke oblike, dobre noge, zdravo zgradbo.

Po Jugoslaviji

Protijudovska uredba. Vlada je izdala uredbo s takojšnjo veljavo, po kateri so judje izločeni iz veletrgovine z živili. Uredba se nanaša tudi na podjetja z judovskim kapitalom.

Dva brezmesna dneva v vsej državi. Da se izenačijo brezmesni dnevi na ozemlju vse države, je izdala vlada uredbo o izpremembi uredbe o štednji z živili. Po tej uredbi sta brezmesna dneva v vsej državi četrtek in petek.

Omejitev prometa z motornimi vozili. Izšla je naredba o omejitvi prometa z motornimi vozili. Prepovedane so vožnje ob nedeljah in praznikih ter ponoči. Motorna vozila se ne smejo uporabljati preko 25 km od meje občine, če gre pot vzporedno z železnico ali avtobusno progo.

Ustanovljen je banovinski prehranjevalni zavod. Predsednik vlade Dragiša Cvetković je odobril odredbo bana dr. Marka Natlačena o ustanovitvi banovinskega prehranjevalnega zavoda v Ljubljani. Zavod je samostojen in neposredno podrejen banu. Ban lahko po zaslišanju vodje zavoda v važnejših gospodarskih središčih v mestih in na deželi ustanovi podružnice banovinskega prehranjevalnega zavoda in jim določi območje. Poslovanje se bo vršilo po trgovskih načelih. Namen zavoda je pravočasno in zadostno oskrbovanje prebivalstva z življenjskimi potrebščinami in pravilne razdelitve istih. Primanjkljaj krije banovina, če pa ima zavod čisti dobiček, se mora ta uporabiti za prehrano najrevnejših. Uredba o banovinskem prehranjevalnem zavodu stopi v veljavo z dnem razglasitve v Službenem listu za dravsko banovino.

Čestitka mladim gospodarjem

Ko stopa društvo s svojim premovanjem prvič pred široko javnost rejcev in ko ga obiskujejo rejci in rodovniški strokovnjaki od vsepovsod, je prav, da čestitam mladim solčavskim gospodarjem, ki so z bistrim umom razumeli tek časa in se poprijeli selekcijskega dela. Posebno pohvalo zaslužijo odborniki, ki so v vsakem vremenu in v največjih razdaljah prihajali na seje in na molzno kontrolo. Mecesnik, Robanov in predvsem Logar, mladi župan in predsednik, spadajo že danes v najnovejšo zgodovino solčavske živinoreje, kakor nekdanj pokojni Klemenšek s staro gardo pred vojno. Častno mesto pa si je zasigurala tudi tajnica Antloga. Vsem gre priznanje in pohvala!

Hrvatje dobijo svetnika. Katoliški Hrvatje, s škofi na čelu, se mnogo trudijo, da bi bil blaženi Nikola Tavilić proglašen za svetnika. Rojen je bil v Šibeniku (v Dalmaciji) ter umrl leta 1391. v Jeruzalemu kot mučenik za Kristusa in njegovo Cerkev. Papež Leon XIII. ga je leta 1889. proglasil za blaženega. Ker se češčenje tega blaženega zadnji čas jako širi po Hrvatskem, je upanje, da ga bo papež Pij XII. kmalu proglasil za svetnika. Zagrebški nadškof dr. Stepinac bo kmalu izvedel tako zvani apostolski proces, v katerem bodo zbrani vsi podatki o češčenju bl. Nikolaja in o milostih, podeljenih po njegovi priporočji.

Novice iz domačih krajev

Dr. Korošec na grobovih svojih prijateljev na pokopališču na Pobrežju. Minister prosvete in predsednik senata se je v soboto popoldne pripeljal v Maribor, kjer je imel prijateljski sestanek s svojimi ožjimi sodelavci. Obiskal je tudi gospodinjstvo šolo v Svečini. V nedeljo, dne 6. oktobra, je obiskal svoj rojstni dom. V ponedeljek, 7. oktobra, je v spremstvu mestnega župana dr. Juvana, predsednika Prosvetne zveze dr. J. Hohnjeca in podžupana Žebota obiskal grobove prof. Gabrijele Majcena in zdravnika dr. Wankmüllerja. Na oba grobova je položil venec. Venec prof. Majcenu ima napis: »Najboljšemu prijatelju — dr. Korošec«. Na Wankmüllerjev grob pa je položil venec z napisom: »Prijatelju Wankmüllerju — dr. Korošec«. Nadalje je obiskal tudi grobove

Kadar kupite

sredstvo proti bolečinam, prehladu ali hripi in zahtevate

ASPIRIN

pazite, da je vsak zavitek in vsaka posamezna Aspirin-tableta označena z „Bayer“-jevim križem.

Oglas reg. pod št. 17. 7257 od 23. marta 1940

Poročilo o tem bo poslano kongregaciji svetih obredov v Rim, nato bo v Rimu izveden službeni proces za proglašenje bl. Nikolaja za svetnika. Hrvatje pričakujejo, da se bo to izvršilo prihodnje leto ter bo bl. Nikolaj proglašen za svetnika, preden bo hrvatsko sveto leto (1300 letnica pokristjanjenja Hrvatov) končano.

Važnost ABC otokov. Tako zvan ABC otoki Aruba, Bonaire in Curacao v Holandski Zahodni Indiji so važni dobavitelji petroleja. Anglija jih je že večkrat skušala dobiti v svoje roke, toda Holanci so se znali vselej izmuzniti. Zdaj ima Anglija, ki je vzela otoke v svoje varstvo, spet priliko, da jih vključi v imperij. Na Arubi so 1936 načrpali 10,3 milijona ton nafte, na Curacao 7,2 milijona gasolna, petroleja in mazilnega olja. Ves petrolej Venezuele se predeluje v rafinerijah na otokih, preden ga pošljejo v široki svet. Ne smemo pozabiti, da pokriva med vojno petrolej iz Venezuele 50 odst. angleške porabe. V Curacao stoji 750 velikih tankov za nafto, v glavnem mestu

Junak divjine

Ameriški roman

13

Oba, enako visoka in vitka mladeniča, sta kot nasprotnika nudila gostom lepo sliko. Roger ni mogel odgovoriti. Erik je nadaljeval:

»Govor je samo o Rajskem dolu, ki je nepobitno last Marije Linscott. Nepobitno, Roger Asplet! Ni človeka, ki bi si še mogel lastiti pravico do te zemlje! In kaj se godi? Vi ste po zaupljivosti Marije Linscottove doznali za to blagoslovljeno dolino in zdaj hočete enostavno ukrasti lastnino te dame.«

»Ukrasti?« je ostro vprašal Roger. »Tako ste rekli?«

»Da, tako sem rekel. In če niste prav razumeli, še enkrat povem: ukrasti!«

V Rogerju je zavrelo.

»Prekličite to besedo, Erik Folkman! Takoj jo prekličite!«

Glas mu je zastal od jeze in razburjenosti. Navzoči so s strahom pričakovali, kaj bo, samo Erik je ostal miren.

»Ne morem je preklicati, ker je resnična. Sicer pa se...«

»Prekličite jo,« je zarjul lopov, »drugače...«

V tem je že dvignil pest in zamahnil, toda Erik je prestregel udarec in sunil napadalca.

Mehikanci so poskakali s stolov, toda tudi zlatokopi in covboji so se zganili.

»Pustite ju pri miru, naj obračunata med seboj!« so se obrnili proti Mehikancem, ki so hoteli Rogerju pri-skočiti na pomoč.

Mehikanci so dvigali pesti in vpili. Covboji in zlatokopi so jih mirili. Niso mogli razumeti, zakaj se hočejo izpostaviti za Rogerja, ki se je pokazal tako grdega.

Asplet se je medtem drugič zagnal proti Eriku. Mladenič je bil pripravljen na napad. Ko je Roger z vso silo zamahnil, da bi udaril, je dvignil desno nogo in brcnil nasprotnika. Rogerjev udarec, ki je bil namenjen Erikovi bradi, je zažvižgal po zraku, lopov pa je telebnil po tleh ko polna vreča.

V tem trenutku so se zagnali Mehikanci v Erika. Marija je preplašeno zavpila, ko je videla, da se bo moral mladenič otepati cele tolpe.

Prvi, močan dolgin, je z nožem navalil na mladeniča. Erik ga je tako udaril po roki, da je zletel nož v zrak. V naslednjem trenutku je visel že sam Mehikanec v zraku. Mladenič ga je nekaj časa tresel nad svojo glavo, potem pa ga je zagnal med ostale Mehikance. Slišalo se je grozno vpitje, hreščanje, ropotanje. Nekaj napadalcev se je zvalilo po tleh. Ostali so pograbili samokrese. V